

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО КОМПЛЕКСНОЇ ОЦІНКИ РИЗИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Ю.В. Пащенко, канд. екон. наук, доц.

Д.А. Тарасова, магістрант

Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна

Невизначеність ринкового середовища в цілому, а також суб'єктивний характер прийнятих управлінських рішень викликають необхідність побудови якісної системи оцінки та управління ризиками будь-якого підприємства. На жаль, сьогодні управління ризиками на більшості підприємств України не вважається видом діяльності та відбувається бессистемно на «інтуїтивному» рівні. В таких умовах, коли значно збільшується перелік системних ризиків та зростають масштаби можливих втрат, побудова якісної системи управління ризиками є обов'язковою умовою виживання та сталого розвитку підприємств.

Під ризиком розуміють можливість настання певної ситуації, яка може виникнути в будь-якій діяльності і може призвести до виникнення втрат або недоотримання прибутку. При цьому важливо у складі портфеля фінансових ризиків виділити ризики, які залежать від самого підприємства, і зовнішні ризики, які визначаються макроекономічною ситуацією. Внутрішні ризики підприємства залежать від впливу виробничо-комерційних, інвестиційних і фінансових чинників [1].

Головною метою оцінки ризиків є забезпечення достовірною та максимально повною інформацією суб'єкта ризику щодо структури та властивостей об'єкта ризику, що є необхідним для прийняття управлінських рішень.

Вагомий досвід оцінки ризиків, накопичений в розвинених країнах, був формалізованим у відповідних національних та міжнародних стандартах (ISO/IEC 31010:2009, стандарт, розроблений Федерацією європейських асоціацій ризик-менеджерів (FERMA), Стандарт «Управління ризиками організацій. Інтегрована модель», розроблений Комітетом спонсорських організацій комісії Тредвея (скорочено COSO ERM) та ін.). Згідно із зазначеними стандартами оцінка ризиків відбувається таким чином: ідентифікація ризиків; аналіз ризиків; оцінювання ризиків [2].

Ідентифікація ризику включає в себе визначення причин і джерел небезпечних подій, ситуацій, обставин або ризику, які можуть зробити істотний вплив на досягнення цілей організації, і характер цих

впливів [3]. На етапі ідентифікації ризиків важливо сформувати максимально можливий перелік ризиків та загроз, які потенційно можуть вплинути на діяльність підприємства.

Після групування ризиків та визначення їх пріоритетів виконують найбільш трудомісткий та, на нашу думку, найвідповідальніший етап – кількісну оцінку ідентифікованих та якісно оцінених ризиків. Кількісна оцінка ризиків є логічним продовженням якісної оцінки та базується на її результатах. Саме тому усі методи, які застосовуються для оцінки ризиків прийнято поділяти на якісні та кількісні. Кількісна оцінка ризику полягає у кількісному (числовому) визначенні міри та ступеня досліджуваного ризику, з цією метою активно використовують аналіз фінансового стану підприємства.

Найбільшою популярністю при якісному аналізі ризиків користуються наступні експертні методи: мозковий штурм, метод Делфі, інтерв'ю та анкетування, метод номінальної групи. В практиці якісної оцінки ризиків часто використовуються також наступні методи експертних оцінок: попередній аналіз загроз (РНА), метод Черчмена-Акоффа (послідовне порівняння), модель Терстоуна, картки Кроуфорда.

Розраховані кількісні показники ризику дають можливість побудувати профіль ризику підприємства, під яким розуміють структуру загального ризику підприємства або його загальний розмір розподілений між зонами відповідно до групування ризиків. Визначення профілю ризику підприємства є вагомим інформаційним підґрунтям для подальших процедур по управлінню ризиком: зони з підвищеною концентрацією ризиків або зі значним загальним його рівнем вимагають залучення відповідних матеріальних, кадрових та часових ресурсів, та мають бути об'єктом підвищеної уваги зі сторони суб'єкта ризику.

Список використаних джерел

1. Кухта П.В. Кризи, їх причини та наслідки. *Ефективна економіка: електронне наукове фахове видання*. 2012. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1439> (дата звернення: 20.10.2022).
2. AS/NZS 4360:2004. Risk Management URL: <https://www.ucop.edu/enterprise-risk-management/files/asstdrds43602004.pdf> (дата звернення 20.10.2022).
3. ISO/IEC 31010:2009 Risk Management – Risk assessment techniques. URL: <https://www.iso.org/standard/51073.html> (дата звернення 20.10.2022).